Migračný kompas: Ako samosprávy spájajú cudzincov a miestnych 30. 10. 2026 | .týždeň - podcast |
prehrať video Dobrý deň, vítam vás pri počúvaní podcastu migračný kompas, moje meno je Tomáš Kušnír a hostkou dnešnej epizódy bude Ivona Fraňová, koordinátorka integrácie cudzincov v Nitre, budeme sa rozprávať o spolunažívaní miestnych s ľuďmi s cudzineckým pôvodom, o tom, kde môžu cudzinci v Nitre vyhľadať pomoc? Aj o nenávistných útokoch, ktoré sa v meste odohrali. Ak by ste chceli podporiť našu prácu, pomôžete nám, ak sa stanete súčasťou Ligy podporovateľov komunity našich pravidelných tarkýň a darcov, viac informácií nájdete na webehrl sk. Pani Fraňová, vďaka, že ste prijali pozvanie do podcastu. Migračný kompas. Aj ja ďakujem, dobrý deň. Ako by ste niekomu z iného štátu opísali Nitru? Ak by o nej nič nevedel a navštívil by ju vôbec po prvýkrát. Tak mesto s bohatou históriou, s univerzitami, s množstvom pracovných príležitostí v rámci Slovenska, je to mesto, ktoré patrí k tým stredným mestám, vo veľkosti ktorých je a kde jeho práve povaha a štruktúra mesta ako takého sa veľmi posledných rokoch mení aj vďaka migrácii, ktorá do Nitry prichádza. Podľa údajov magistrátu tvoria cudzinky a cudzinci takmer pätinu obyvateľov Nitry. Na území mesta žilo k začiatku tohto roka 17 432 cudzincov. Do akej miery ich láka práve štúdium na tunajších univerzitách, či práca v priemyselnom parku? A ako sa im vôbec darí zžívať sa s mestom? Tento počet obyvateľov k polroku stúpol ešte viac, v súčasnosti je to tých 18 000, už 242 obyvateľov a tuná vidieť, že asi záujem o mesto zo strany cudzincov je veľký, lebo ten počet, čo sa týka cudzincov, za posledné roky narastá, ale obyvateľov tá krivka klesá demografická, tzn. že vymierame skôr, ako sa rodíme a cudzinci. Pre mesto sú veľmi dôležité, aby udržal sa rozvoj mesta a aby sme vlastne mohli ostať štatút krajského mesta ako takého, čiže potrebujeme cudzincov, potrebujeme pracovnú a vedomostnú mobilitu, čo sa týka vedomostnej mobility, do mesta chodí z dôvodu, že sú tu 2 univerzity, univerzity sú prepojené na medzinárodné programy v súčasnosti mobility, ktoré sú a tak isto aj v súvislosti s vojnou na Ukrajine narastá vysoký počet študentov z Ukrajiny, ktorý k nám prichádza a čo sa týka pracovnej mobility, je tu silná vnútorná migrácia cudzincov v rámci Slovenska tým, že sa vytvárajú nové pracovné príležitosti v priemyselnom parku a je tu snáď to najnižšie percento nezamestnanosti aj v rámci Slovenska pomaly, ktoré je, tak prichádzajú za pracovnou príležitosťou z rôznych krajín cudzinci práve za prácou. Pochopiteľne, väčšinu ľudí s cudzineckým pôvodom tvoria práve ľudia z Ukrajiny, mňa by zaujímalo, z ktorých ďalších krajín najčastejšie pochádzajú ľudia s migračným pôvodom, ktorí v Nitre žijú, študujú alebo pracujú. Tak po tej ukrajinskej komunite je tu asi najväčšia srbská komunita, Vietnamci, Indovia. V rámci regiónu nám narastá počet ľudí z Filipín, z Kazachstanu a jednoducho tá štruktúra ako taká stále sa teraz rozvíja od nových priemyselných parkov aj v okolí, ktoré sa budujú, čiže tá povaha mesta, ktorá bola kedysi mäkkou poľnohospodárstva, centrum poľnohospodárstva sa mení ako keby na priemyselnú oblasť, čím sa silne mení aj komunita v meste ako taká. Vy pôsobíte ako koordinátorka integrácie cudzincov, ako ste sa vy osobne dostali vôbec k tejto téme. A čo vás na tejto práci najviac napĺňa. Tak ja som sa k tejto téme dostala. Som členkou správnej rady Nitrianskej komunitnej nadácii a my sme v roku 2019 spolu mestom pripravili projekt, kde sme z nórskych financií vlastne si dali takú, takým cieľom, že chceme si zmapovať situáciu, ako je to reálne s cudzincami v meste Nitra, kde sme v rámci projektu si urobili dobrú situačnú situačnú analýzu, vymysleli sme si aj názov projektu, ktorý do dneska ostal. Kamín prídite sem. A tým, že sme vnímali, že sa nám tá štruktúra obyvateľstva mení a je tu stále viac a viac cudzincov, chceli sme sa pripraviť na to, aby cudzinci sa stali pre mesto výhodou a nie problémom. Bolo náročné udržať toto centrum povedzme aj po skončení projektu alebo. Projekt skončil a práve v tom ďalšom období sme neboli úspešní, ale výhodou bolo to, že nás podržalo mesto ako samospráva, vtedy terajšie vedenie, terajší primátor, ktorý je a jednoducho nám aspoň pomohli udržať v klientskom centre ako keby poradenskú činnosť právnika pre cudzincov 2× do týždňa, ktorý poskytoval bezplatne informácie cudzincom, ktorí tam prichádzali a zároveň sme mali možnosť rozbehnúť trošku v rámci sociálnych sietí, že sme dostávali túto informáciu do povedomia. Výhodou bolo, že v rámci projektu sme si ako 1 z prvých samospráv spravovali, spracovali, že do politík a stratégií a koncepcií mesta sme všade dostali pojem cudzinci, ktorí tam dovtedy neexistoval, hej? Lebo bol len obyvateľ, ale obyvateľ s iným typom pobytu,

jak trvalý, im je jednoducho proste cudzinec, ktorý nikde nebol, ani vo všeobecne záväzných nariadeniach nikde definovaný a to bola výhoda to, že my sme predbehli ako keby dobu a pripravili sme sa v tom, že sme si definovali nejaké tie opatrenia na základe toho, že keď sa mení táto štruktúra, čo by malo mesto a samospráva ako taká robiť. A dokonca sme si vytvorili takú tú partnerskú sieť s organizáciami, ktorí prichádzali do kontaktu s cudzincami a samozrejme aj so zamestnávateľmi, čiže v tomto sme boli aspoň dobre pripravení, čo bol odrazový mostík a potom sa udialo to, že rok sme prežili vďaka rozpočtu mesta, kde financovali nám právnika a vlastne potom sa stalo to, že ja som sa čirou náhodou z univerzity vrátila naspäť na mesto, do samosprávy, kde som bola v pozícii síce poradcu primátora pre zahraničné vzťahy, ale vypuknutím vojnového konfliktu na Ukrajine. Som sa dostala k tejto problematike, do, v ktorej som vlastne dodnes. Ako o tom hovoríte? Napadá mi, že asi tie najdôležitejšie zmeny a týka sa to aj tejto témy, vznikajú práve na tej lokálnej úrovni, pretože ste povedzme tým ľuďom, ktorým pomáhate najbližšie. Takže je to tak asi aj v prípade Nitry. A s akými hlavnými výzvami sa na vás ľudia v praxi najčastejšie obracajú? Ak prídu do centra komín. Tak u nás hlavne na začiatku to bolo to, že kto tu integráciu má na starosti, hej? Ale stále sme ju mali ako ten dopad, jak vy hovoríte, tých reálnych ľudí, ktorí sa pýtali na tej našej úrovni, na úrovni mesta ako takého a ktorí prichádzali samozrejme aj z okolitých regiónov, tie potreby, ktoré boli hlavne súviseli, sa zvýraznili v tom dvadsiatom druhom roku, hej, po vypuknutí vojny na Ukrajine, kedy Nitru od prvého dňa zasiahlo vysoký počet utečencov, ktorí prichádzali do mesta a ktorých sme my nedokázali zvládať a výhodou bolo to, že sme boli schopní počas jedného víkendu s vedením mesta ako oživiť projekt, komín a nastaviť rýchlo tú základnú službu, kde sme začali pracovať v rámci krízovej intervencie s utečencami. Takže v podstate ste pokračovali tam, kde ste prestali a mali ste už nastavené tie procesy a ak spomínate začiatok ruskej agresie, tak, ako si tak celkovo spomínate na toto obdobie v meste Nitra? Aká tam bola povedzme atmosféra a zaujímali by ma aj tie reakcie bežných každodenných ľudí, ktorí možno predtým cudzinca nikdy nevideli. Ja keď si mám spomenúť fakt, ako dneska sa divím, ako sme to mohli celé zvládnuť a prežiť, lebo vlastne nikto sme nečakali, nikto sme na to neboli pripravení, ale výhodou v tom bolo, že vedenie mesta, čo sa týkalo aj mňa, nám dalo plnú dôveru, plnú kompetenciu proste realizovať veci a pripravovať, kde neboli peniaze, tak sa prefinancovávali veci z rozpočtu mesta, ktoré sme ešte netušili, či nám štát preplatí alebo nepreplatí. Zasadali krízové štáby, ktoré boli, čiže my sme všetko varili, ako sa hovorí, počas noci sme si vyrábali manuály, ako budeme pracovať a hlavne tie prvé 34 mesiace som v podstate pracovala ja s 50 dobrovoľníkmi, keď si zoberiete, že sme zabezpečovali reálne služby, potravinovú pomoc, materiálnu pomoc, ktoré boli a vôbec sme sa učili, ak sa hovorí, že v reálnom živote, ktoré bolo, čiže bolo to ťažké obdobie, ale ja vždy hovorím, že v zlých časoch sa dobre nastavujú veci a vlastne ten model, ktorý sme vtedy nastavili, aj toho kontaktného miesta pre cudzincov, funguje do dneska a tá atmosféra bola taká, že ozaj vtedy aj obyvatelia veľmi dobre reagovali, dobrovoľníci prichádzali, ľudia ponúkali pomoc, kto sa môže zapojiť, nosili veci, čiže bola tam veľmi dobrá atmosféra, ktorá ozaj cudzincov prijímala. A nestretávali by sme, že niekto by sa staval proti tomu, hej, že by sa nejaké, nejaké stavali situácie, že niekto by odmietal túto pomoc poskytnúť. A komín je nielen kontaktným miestom, ale aj tzv. bezpečným bodom, keďže je zapojený aj do siete centier pre utečencov a cudzincov. A kto stojí za týmto konceptom a v čom vidíte jeho najväčší prínos? My sme mali výhodu, že v tých začiatkoch potom do toho vstúpil A1 z mimovládnych organizácií, ktorá dobre zareagovala, bola Slovenská humanitná rada a ktorá mala skúsenosť s prácou s cudzincami a vlastne postupne nám začala zamestnávať ľudí a do dneska aj komín je vlastne ako keby platforma, nie organizácia, ale je to platforma, ktorú zabezpečuje mesto Nitra, Slovenská humanitná rada, Nitrianska komunitná nadácia ako autor projektu, čiže 3 organizácie sa tvárime voči klientovi ako 1 a výhodou bolo, že Slovenská humanitná rada bola implementačný partner Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov a UNICEF. A tým pádom sme sa dostali k tomu, že ako prví sme vytvorili priestor pre bluedoty, tie modré body, ktoré boli bezpečné miesta pre utečencov, z ktorých potom po odchode alebo po

ukončení podpory, hej, týchto medzinárodných organizácií sme spoločne s Úniou miest a z UNHCR vytvorili tú sieťpečných bodov, aby tie bluedoty ako takej nezanikli.